

Osamosvojitvena vojna v Vipavski dolini

**Digitalni delovni zvezek za obravnavo slovenske
osamosvojitvene vojne v Vipavski dolini za osnovne šole**

Avtorica: Tjaša Petrič

© Objavljeno na portalu www.zbralismopogum.si.

© Zavod RS za šolstvo, december 2023.

*»Vojna za Slovenijo je vsak dan odkrila na tisoče junakov v slovenskem narodu. /.../
Za orožje so prijeli zato, da branijo svoj dom, svojo vero in postave. Slovenijo. /.../
Po zmagi so odšli v svoje domove. Država jih je pozabila, domovina jih ne bo nikoli.«*

Janez Janša, obrambni minister v času osamosvajanja

(Janša, J. (2004). *Vstali in obstali*. Vojna za Slovenijo: Nova obzorja, str. 23.)

Dragi učenec, draga učenka!

Pred tabo je digitalni delovni zvezek, v katerem te čakajo raznolike naloge, s pomočjo katerih boš ob sprehodu po digitalnem zemljevidu utrdil/-a in poglobil/-a svoje znanje o slovenski osamosvojitveni vojni na območju Vipavske doline. To območje obravnavamo s posebnim poudarkom, ker se je osamosvojitvena vojna tu začela že »dan prej«, torej 26. junija 1991.

Delovni zvezek je sestavljen iz dveh sklopov. V prvem sklopu se boš srečal/-a z bistvenimi značilnostmi Teritorialne obrambe, milice in Manevrske strukture narodne zaščite na Slovenskem ter v Vipavski dolini, v drugem sklopu pa boš podrobneje spoznaval/-a potek osamosvojitvene vojne v Vipavski dolini.

Naj ti obseg delovnega lista ne odvzame motivacije za reševanje. Vsebuje namreč tudi izbirne naloge za vedoželjnejše oziroma tiste, ki se želijo prepustiti svoji ustvarjalnosti.

Za vedoželjnejše so izbirne naloge posebej označene.

Ob raziskovanju preteklosti ti želimo obilo novih (spo)znanj.

Uvodni nalogi

1. naloga

Razmisli in v tabelo zapiši, kaj že veš o slovenski osamosvojitveni vojni in kaj bi si še posebej želel/-a izvedeti.

O tej temi že vem:	O tej temi želim izvedeti:

2. naloga

Na spletni razstavi *Zbrali smo pogum* v zavihku *Vojna* (na naslovu: <https://www.zbralismopogum.si/vojna.html>) si oglej 15-minutni izobraževalni film o vojni za Slovenijo. Po ogledu izpolni spodnjo preglednico, tako da boš v njej povzel/-a vsebino filma s ključnimi besedami, pomembnimi poudarki in kratkim povzetkom.

Ključne besede:	Pomembne podrobnosti:
Povzetek:	

V nadaljevanju si boš pri reševanju nalog pomagal/-a z gradivom na interaktivnem zemljevidu, ki ga najdeš na spletnem portalu *Zbrali smo pogum* (na naslovu: <https://www.zbralismopogum.si/index.html>). Do njega dostopaš tako, da na vstopni strani portala klikneš *Učna gradiva*, potem pa *Interaktivni zemljevid* (na naslovu: <https://www.zbralismopogum.si/zemljevid.html>). Naloge se nanašajo na osamosvojitveno vojno v Vipavski dolini, zato na interaktivnem zemljevidu klikni na povezavo *Primorska (4. in 6. PŠTO)*.

1. sklop

Pregled: Teritorialna obramba, milica in Manevrska struktura narodne zaščite na Slovenskem in Severnem Primorskem

1. naloga

a) Pozorno preberi spodnje povedi in pred vsako zapiši, ali je pravilna (P) ali napačna (N). Napačne popravi tako, da bodo pravilne.

_____ Teritorialna obramba (TO), organizirana v obliki odredov, je imela vlogo pomožnih oboroženih sil Jugoslovanske ljudske armade (JLA).

_____ Pripadniki TO so se počutili kot slovenski vojaki, a prebivalci jih niso sprejemali kot take.

_____ Severnoprimorski štab je imel podrejene štiri občinske štabe, ki so se junija 1991 združili v dva območna štaba (Nova Gorica in Ajdovščina), a reorganizacija do začetka vojne ni bila dokončana.

_____ Organizacija tajnega projekta Manevrske strukture narodne zaščite po ukazu o razoroževanju TO je bila izjemnega pomena za okrepitev TO, v katero je bila vključena.

_____ Premeščanje orožja Teritorialne obrambe ni oslabilo, vojno je pričakala s skoraj enako količino oborožitve kot pred razorožitvijo.

Izbirna naloga za vedoželjne

b) Svojemu sošolcu ali sošolki podaj kratko razlago, v kateri pojasni vse bistvene podatke, ki bi jih morali po tvojem vedeti o Teritorialni obrambi. S pomočjo njegove ali njene medvrstniške povratne informacije o tem, kako si podal/-a razlago, boš lahko preveril/-a, koliko zares razumeš obravnavano temo.

c) Na interaktivnem zemljevidu klikni na ikono *Ajdovščina* in si pozorno preberi pričevanja in časopisni članek, ki opisujejo dogajanje med vojno v Ajdovščini. Iz njih razberi, kakšne naloge so imeli pripadniki TO, in jih opiši.

---

d) Navedi, kako je TO v začetku pridobila orožje. Pojasni, kdaj in zakaj je prišlo do odvzema orožja s strani Jugoslovanske ljudske armade (JLA). Opiši tudi, kako so se na ukaz predaje orožja odzvali predani posamezniki, na čelu katerih je bil Anton Krkovič. Informacije o tem najdeš na virtualni učni poti na interaktivnem zemljevidu, v poglavju *Nekaj ključnih informacij o Teritorialni obrambi, razorožitvi TO in MSNZ*.

---

e) Pojasni, kdaj se je oblikovala Slovenska vojska in kako. Pomagaš si lahko tudi z viri na spletni strani *Zbrali smo pogum* (<https://www.zbralismopogum.si/viri.html>), v zavihku *Približevanje konflikta*.

Izbirna naloga za vedoželjne

f) Postavi se v vlogo časopisnega poročevalca, ki poroča o stanju na barikadah v Ajdovščini. Pripravi časopisni članek za objavo v časopisu, v katerem predstavi trenutno dogajanje v Ajdovščini, vključi tudi odzive udeleženi in odzive civilnega prebivalstva s konkretnimi izjavami. Pri tem bodi pozoren/-na na zakonitosti časopisnega članka – oglej si jih v prilogi na koncu delovnega zvezka.

2. naloga

a) Predstavljaš si čas osamosvajanja Slovenije in razmisli, s kakšno motivacijo so se možje in fantje vključevali v vojsko. Kako pa meniš, da je danes s tem poklicem? Za dodatne informacije lahko obiščeš spletno stran Slovenske vojske. Svoje ugotovitve zapiši in utemelji.

---

b) Na interaktivnem zemljevidu pod ikono *Pale* si pozorno preberi zgodbo o prestopu in časopisni članek. Na kratko povzemi, o čem je govoril pričevalec in kaj so zapisali v *Primorskih novicah*. Premisli in zapiši, kakšni občutki so prevevali pričevalce in kaj jih je vodilo, da so se odločili za prestop iz JLA k TO.

---

3. naloga

Pozorno si oglej spodnjo karikaturu in reši nalogo.

(Vir: Spletni portal *Zbrali smo pogum*, na naslovu:
https://www.zbralismopogum.si/vojna1.html#karikatura_pocelo)

Razmisli in opiši, kaj lahko razbereš iz karikature: koga vidiš, kaj počneta, kateri pripadnik je na vojno boljše pripravljen, ali med njima opaziš kake razlike, je to morda vplivalo na razplet vojne?

---

4. Izbirna naloga za vedoželjne

Postavi se v vlogo pripadnika/-ce TO ali milice in ustvari slogan ali plakat, s katerim bi na barikadah, kontrolnih točkah, mejnih prehodih ipd. pozival/-a k mirnemu razpletu brez spopadov.

2. sklop

Osamosvojitvena vojna na Severnem Primorskem

5. naloga

a) Navedi, na podlagi česa pravimo, da se je na Primorskem osamosvojitvena vojna začela »dan prej« in kje vse so se ta dan odvijali dogodki. Informacije najdeš na interaktivnem zemljevidu s klikom na ikoni *Rebrnice* in *Ilirska Bistrica*.

---

b) Na interaktivnem zemljevidu natančno preuči učno postajo *Rebrnice*. **Primerjaj**, kako je dogajanje opisano v strokovni literaturi (besedilo na **svetli** podlagi), kaj so zapisali v časopisnih člankih (besedilo na **temno sivi** podlagi) in kako so dogajanje doživljali pričevalci (besedilo na **modri** podlagi). Zapiši, kako se ti trije opisi razlikujejo in kaj imajo skupnega. Posebej bodi pozoren/-na na to, kateri podatki so objektivni in kateri subjektivni ter jih navedi.

---

6. naloga

a) Ovrednoti pomen odpora domačinov v Vrhpolju za moralo državljanov v začetku vojne. Informacije o njem najdeš na interaktivnem zemljevidu s klikom na ikono *Vrhpolje*.

---

b) Razmisli in na podlagi pričevanja na interaktivnem zemljevidu pod ikono *Vrhpolje* opiši, kaj so po tvojem mnenju doživljali domačini v Vrhpolju med ustavljanjem kolone tankov, kakšna čustva in občutki so jih prevevali.

---

7. naloga

Navedi, kaj pomeni izraz *vojna živcev*, in povzemi, kaj se je v povezavi s tem dogajalo v Vipavi (na interaktivnem zemljevidu odpri ikono *Vipava*).

---

8. naloga

Nalogo reši s pomočjo gradiva na interaktivnem zemljevidu pod ikono *Ajdovščina*.

a) Razmisli in napiši, zakaj meniš, da je bila barikada na hubeljskem mostu v Ajdovščini kolonam JLA v veliko napoto.

---

b) Navedi, s kakšnim namenom so miličniki nadzirali premike vojaških vozil po dolini in kako so to počeli.

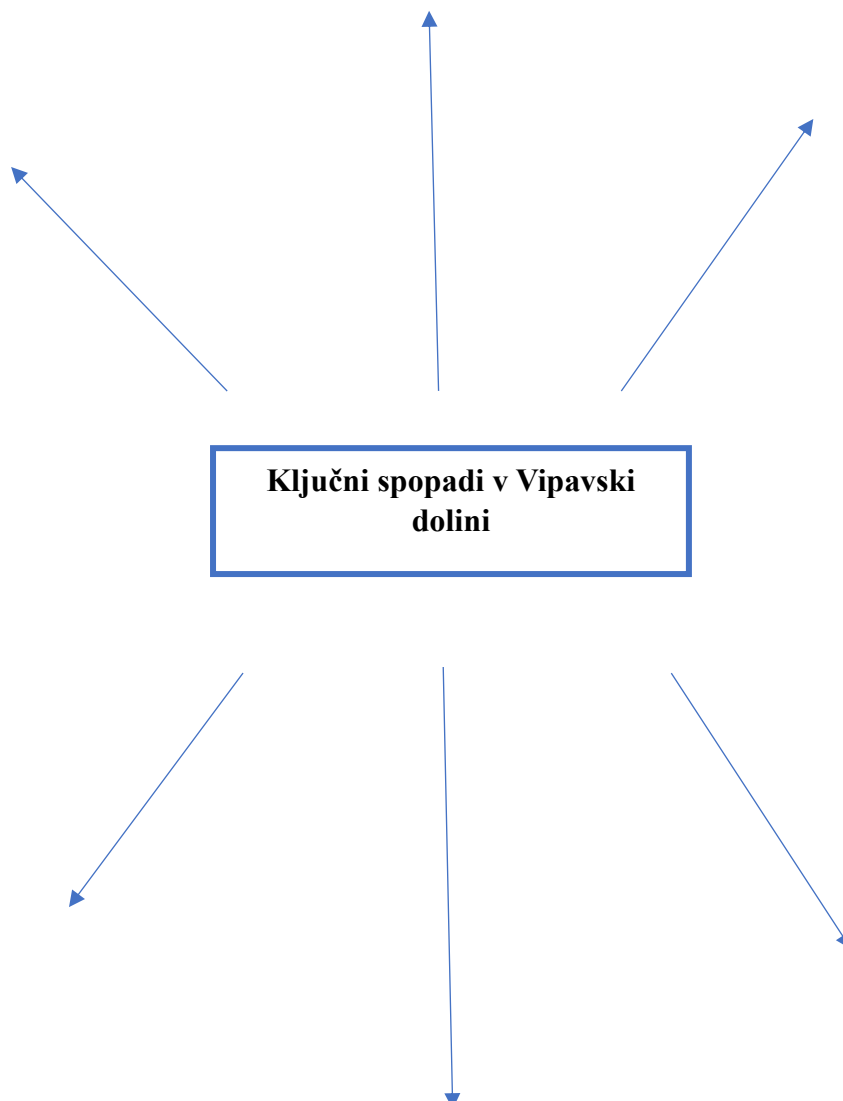
9. naloga

a) V pravilnem časovnem zaporedju navedi, kje so v Vipavski dolini med osamosvojitveno vojno potekali spopadi.

---

b) Izpolni spodnji **miselni vzorec** tako, da s pomočjo ključnih besed povzameš glavne značilnosti vseh pomembnih spopadov v Vipavski dolini.

c) Pojasni, zakaj na mejnem prehodu Vrtojba ni prišlo do spopada, temveč je JLA sprejela popolno predajo. Pomagaj si z besedilom na interaktivnem zemljevidu pod ikono *Vrtojba*.

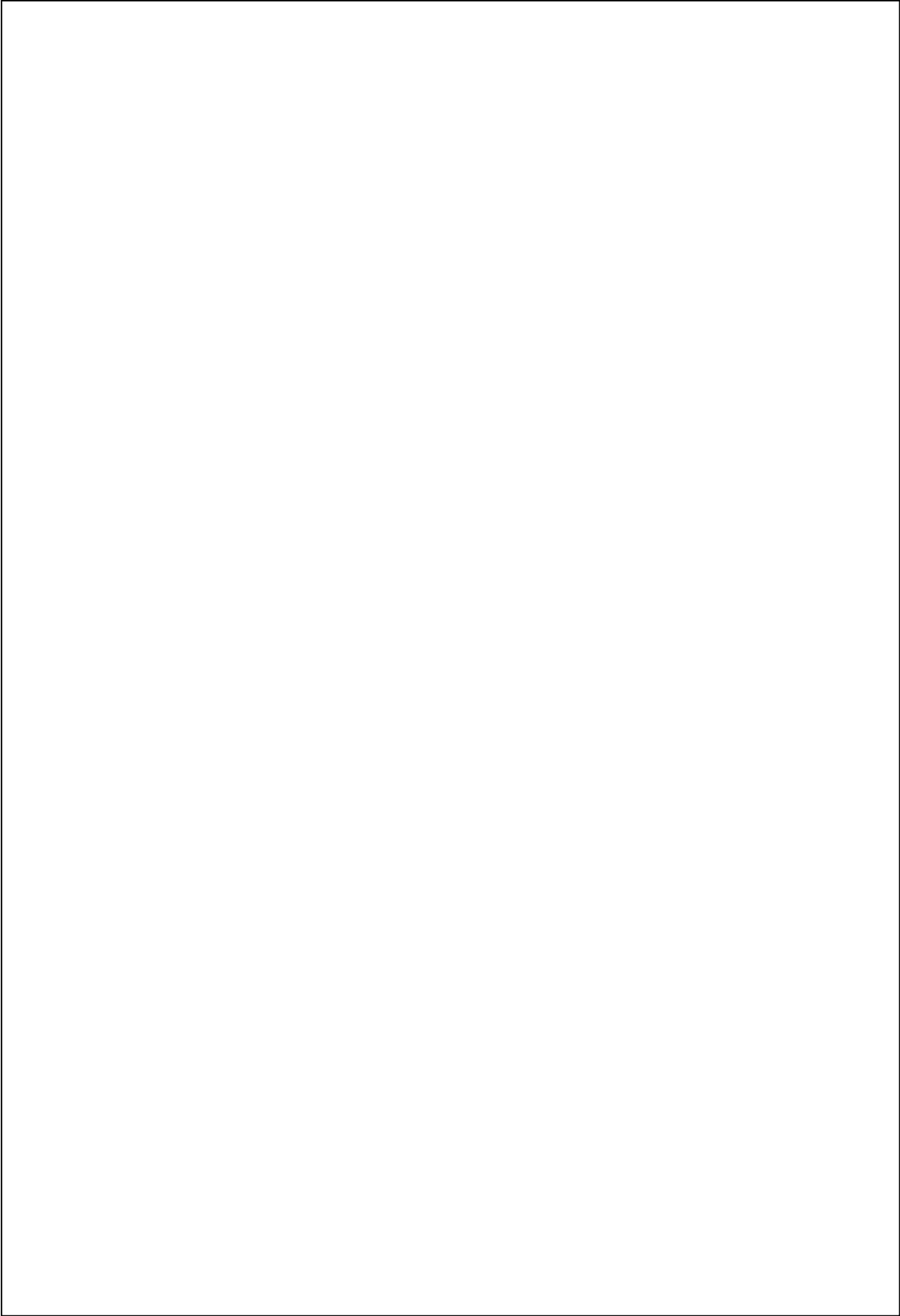

10. Izbirna naloga za vedoželjne

Pogovori se s svojimi domačimi ali sorodniki in povprašaj, ali je med njimi kdo, ki je bil na tak ali drugačen način udeležen v slovenski osamosvojitveni vojni in bi bil s tabo pripravljen deliti svoje spomine. Z njim opravi kratek intervju. Na izvedbo intervjuja se moraš predhodno pripraviti. Za natančnejše usmeritve in priporočila se lahko obrneš na svojega učitelja ali učiteljico, tukaj pa je zapisanih nekaj **ključnih značilnosti intervjuja**:

- je načrten, organiziran in neposreden pogovor med (praviloma) dvema osebama: ena ga usmerja k vnaprej določenemu cilju, druga (intervjuvanec) pa pri tem sodeluje;
- lahko je strukturiran, polstrukturiran ali nestrukturiran;
- omogoča poglobljanje razumevanja problema;
- zahteva spretnost, ki jo pridobimo z vajo;
- poznamo več vrst vprašanj (odprta/zaprta, neposredna/posredna, splošna/konkretna ...), ki morajo biti razumljiva, jedrnata in smotrna;
- na intervju se moramo dobro pripraviti: glede na temo si vnaprej pripravimo vprašanja, pripravimo si prostor, kjer ga bomo izvajali, dogovorimo se z intervjuvancem, pripravimo si vse potrebščine;
- med izvedbo pazimo na besedno in nebesedno komunikacijo ter telesno govorico, do pričevalca smo spoštljivi;
- informacije, podane v intervjuju preverimo s pomočjo strokovne literature, če ta obstaja, ali pa primerjamo z drugimi obstoječimi pričevanji.

Na naslednji strani je na voljo prostor za zapis krajšega sestavka o informacijah, ki si jih izvedel/-a med intervjujem. Povzemi ključne informacije, ki jih je s tabo delil intervjuvanec, pozoren/-na bodi tudi na njegova čustva in doživljanje dogodkov. Dodaš lahko seveda tudi kak dobesedni navedek iz pričevanja. Zapiši in opiši tudi svoje vtise in občutke, ki so te prevevali med intervjujem.

11. naloga za vedoželjne

Poveži se s sošolci in v skupini načrtujte ter v razredu predstavite svoj **načrt**, kako bi bodisi osnovnošolcem in srednješolcem bodisi lokalnemu prebivalstvu čim bolj zanimivo način predstavili dogajanje med osamosvojitveno vojno na Vipavskem glede na vso snov, ki ste jo spoznali med reševanjem tega delovnega zvezka.

12. naloga

Izpolni refleksijo po izpolnjevanju delovnega zvezka.

Razmisli in ovrednoti svoje opravljeno delo tako, da dokončaš spodnje povedi:

- Zdaj, ko sem to dokončala/-a razumem ...
-

- Presenetilo me je ...
-

- Moj najljubši del je bil ...
-

- To je pomembno vedeti, ker ...
-

- To me je navdihnilo, da sem oziroma bom pogledal/-a ...
-

Priloga k izbirni nalogi 1. f

Pred pripravo časopisnega članka si pozorno preberi, katere **zakovitosti** je treba upoštevati za kakovosten časopisni članek:

- naslov članka mora biti zanimiv in privlačen, da bo bralce pritegnil k branju, hkrati pa jasen in dovolj informativen, da bralcem pove, kakšna je tema;
- pred samim pisanjem pripravi osnutek, članek razdeli na jedrnat uvod, glavni del in kratek zaključek;
- dolžina je odvisna od tega, kateri ciljni skupini je članek namenjen;
- obogati ga s slikovnim gradivom in/ali izjavami oz. pričevanji – pri tem pazi na pravilno navedbo virov.